

ШОТЛАНДСЬКИЙ
МІНІСТЕРСТВО

*ДО 245-РІЧЧЯ
3 ДНІЯ НАРОДЖЕННЯ*

ВАТЬТЕРА СКОТТА

Сер Вальтер Скотт (англ. *Walter Scott*; 15 серпня 1771, Единбург – 21 вересня 1832, Абботсфорд, похований у Драйбурзі) – всесвітньо відомий британський письменник, поет, драматург, перекладач, журналіст, історик, збирач старожитностей та фольклору, адвокат.

Для шотландців він набагато більше ніж письменник. Він відродив історичну пам'ять народу, відкрив Шотландію для решти світу і в першу чергу для Англії. До нього в Англії, особливо в її столиці Лондоні, шотландською історією майже не цікавилися, вважаючи горян «дикими». Твори Скотта, що з'явилися відразу ж після Наполеонівських воєн, в яких шотландські стрілки покрили себе славою при Ватерлоо, змусили освічені кола Великобританії в корені змінити своє ставлення до цієї бідної, але гордої країни.

Разом з Байроном, Скотт справив величезний вплив на розвиток світової літератури, зокрема на розвиток жанру історичного роману, основоположником якого його вважають донині.

Кожен його твір одразу ж перекладався іноземними мовами і мав великий успіх серед читачів. Романи і поезія письменника читаються й досі, а багато його творів стали класикою літератури.

Незважаючи на те, що його насамперед пам'ятають за великі літературні досягнення і політичну діяльність, Скотт працював адвокатом, суддею і юридичним адміністратором за професією. Він поєднував письменницьку і видавничу роботи з повсякденною роботою секретарем судової комісії та шерифуванням округу Селькірширу.

Видатний член установи торі в Единбурзі, Скотт був активним членом Горського суспільства і на тривалий термін був обраний президентом Королівського товариства Единбурга (1820–1832).

A handwritten signature of Walter Scott in cursive script.

Вальтер Скотт народився в Шотландії, в сім'ї процвітаючого єдинбурзького юриста Вальтера Джона Скотта (1729–1799) і Анни Резерфорд (1739–1819), дочки професора медицини Єдинбурзького університету. Був дев'ятим з тринадцяти дітей у сім'ї, але вижило тільки шестеро.

У ранньому віці перехворів дитячим паралічем, що призвело до атрофії м'язів правої ноги і довічної кульгавості. Незважаючи на фізичну ваду, вже у ранньому віці він приголомшував оточуючих жвавим розумом і феноменальною пам'яттю.

Дитинство Скотта тісно пов'язане із шотландськими кордонами, де він проживав на фермі свого діда в Сендіноу, а також у будинку свого дядька біля Келсо. У коледжі Скотт захопився альпінізмом, загартувався фізично, і здобув популярність серед однолітків як відмінний оповідач. Він багато читав, у тому числі античних авторів, захоплювався романами і поезією, особливо виділяв традиційні балади і оповіді Шотландії.

В. Д. Скотт

А. Резерфорд

Освіта

З 1779 р. Скотт навчається в Единбурзькій школі, а в листопаді 1783 р. вступає до Единбурзького коледжу. Вальтер не любив навчатися, особливо тому, що було нецікаве – тому вивчав тільки ті предмети, які йому подобалися. Викладачі були аж ніяк не в захваті від його навчальних досягнень.

Вже у юнацькому віці майбутній поет і романіст любив розповідати вигадані ним історії про замки і лицарів. Багато читав, захоплювався романами і поезією, вивчав німецьку мову і знайомився з творчістю німецьких поетів.

У 1785 році через хворобу Вальтер перервав заняття в університеті. Після одужання батько взяв його в свою контору і часто посилав у справах клієнтів в прикордонні графства. Скотт відвідував місця, пов'язані з якобітськими повстаннями, слухав розповіді про стару Шотландію, знайомився з народними звичаями, переказами, збирав предмети старовини (він був пристрасним антикваром). Повернувшись до університету, з 1789 по 1792 роки посилено вивчав право. У 1792 р. Вальтер Скотт успішно здав іспит на звання адвоката, і з того часу стає поважною людиною з престижною професією і має власну юридичну практику.

У перші роки самостійної адвокатської практики Скотт їздив країною, принагідно збираючи народні легенди і балади про шотландських героїв минулого.

Творчість

Першими поетичними творами Вальтера Скотта були вірші «Буря» і «Виверження Етни», а також поема «Гвіскар і Матильда». В результаті, Вальтера Скотта обрали в члени кількох літературних товариств, де він потоваришував з багатьма письменниками.

ФИАЛКА

В орешнике, в тени кустов
Ее глазок мелькает синий...
Фиалка лучше всех цветов
В любом лесу, в любой долине.
Как хороша росы слеза
На лепестках передо мною!
Но есть прелестнее глаза,
И в них слеза блестит порою.
Луч солнца в неге летних дней
С утра осушит все росинки...
Так у притворщицы моей
Мгновенно высохнут слезинки.

ПОБЕДНАЯ ПЕСНЬ

Отпрыскам старого Аспена - слава!
Снова победа к могучим пришла,
К ним, устрашающим в сече кровавой,
К ним, после боя не помнящим зла.
Бились мечами
И топорами,
Трупами каждый отмечен их шаг.
Брызгами стали
Искры блистали,
Воины Родрика биться устали,
И сокрушен был заносчивый враг.
Чествуют пусть все шотландские кланы
Род наш, геройскую нашу семью.
Пусть у живых зарубцуются раны,
Вечная слава polegшим в бою.
Вражьей дружине
Нами был ныне
Памятный дан и кровавый отпор.
Павшим героям -
Вечный покой им! -
Вражьими стягами лица закроем,
Чтобы угасший порадовать взор.
Гордые нашей победою, братья,
Вновь к замку Аспена держим мы путь.
Нас ожидают любимых объятья,
Сможем от бранных трудов отдохнуть.
Сбросим кольчуги.
Девы-подруги
С нашего смоят чела пот и кровь.
Машут нам с башен.
Замок украшен.
Стол уже гнется от питий и брашен.
Ждут нас там песни, вино и любовь.

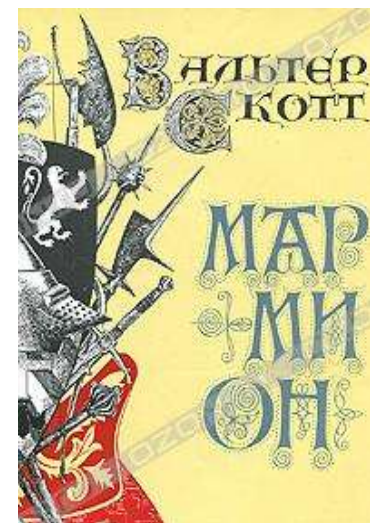
Першим поетичним твором, на який звернули увагу літератори, був його переклад балади Бюргера «Ленора». Скуштувавши успіху, Вальтер Скотт взявся за переклад другої поеми Бюргера «Дикий мисливець». І переклав її навіть краще, ніж першу. Обидві поеми були надруковані в 1796 році.

Перший бестселлер

Першим оригінальним твором молодого поета стала романтична балада «Іванів вечір» (1800). Саме з цього року Скотт починає активно збирати шотландський фольклор і, як результат, в 1802 році видає двотомну збірку «**Пісні шотландського кордону**». До збірки увійшло кілька оригінальних балад і безліч опрацьованих південно-шотландських легенд. Третій том збірки вийшов в 1803 році. У ній об'єдналися фольклорні та історичні мотиви. Поема мала грандіозний успіх серед читачів. Вийшла вона великим, як на той час, тиражем. Така гучна слава окрилила молодого митця, і він написав нові поеми. Всю читацьку публіку Великобританії найбільше підкорили не його новаторські на той час вірші і навіть не його поеми, а перш за все **перший у світі роман у віршах «Марміон»**.

Романтичні поеми 1805-1817 років принесли йому славу видатного поета, зробили популярним жанр ліро-епічної поеми, яка поєднує драматичну фабулу середньовіччя з мальовничими пейзажами і ліричною піснею в стилі балади: «**Пісня останнього менестреля**» (драматична поема у 6-ти піснях) (1805), «**Марміон**» (1808), «**Діва озера**» (1810), «**Рокбі**» (1813) та ін. Скотт став справжнім засновником жанру історичної поеми.

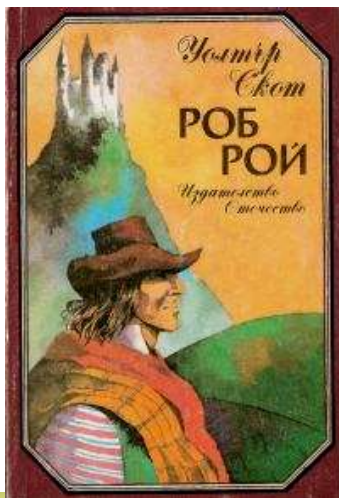
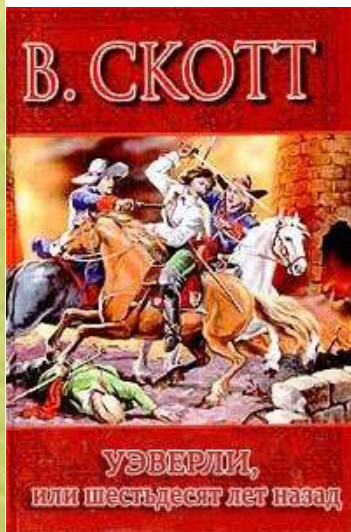

У 1808 р. Скотт побував у Лондоні, де його назвали першим поетом Англії (на початку XVIII ст. Шотландія втратила самостійність, ставши частиною Сполученого Королівства Великобританії), а в 1813 році запропонували місце поета-лауреата. Це була почесна і прибуткова посада придворного поета, в чії обов'язки входило складати вірші на урочисті випадки у житті царського дому. Скотт відмовився від цієї посади на користь Сауті.

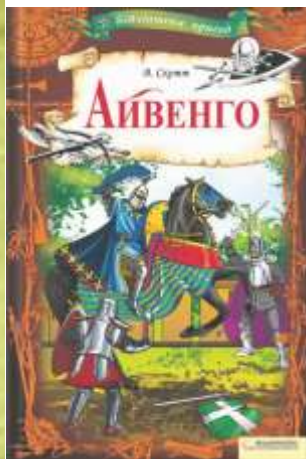
На піку своєї поетичної слави Вальтер Скотт несподівано залишив поезію і з 1813 р. почав писати романи. Через багато років, на питання, чому він не повертається більше до поетичної творчості, Скотт відповів: «Вже давно я перестав писати вірші. Колись я здобував перемоги у цьому виді мистецтва, і мені не хотілося б дочекатися часу, коли мене перевершать в ньому інші. Розум порадив мені згорнути вітрила перед генієм Байрона».

Д. Байрон

Романи Скотта поділяються на дві основні групи. Перша присвячена недалекому минулому Шотландії, періоду громадянської війни: від пуританської революції XVI ст. до розгрому гірських кланів в середині XVIII, – а частково і пізнішому часу «Веверлі» (*Waverley, 1814*), «Гай Маннерінг» (*Gay Mannering, 1815*), «Единбурзька в'язниця» (*The Heart of Midlothian, 1818*), «Шотландські пуритани» (*Old mortality, 1816*), «Ламермурська наречена» (*The bride of Lammermoor, 1819*), «Роб Рой» (*Rob Roy, 1817*), «Монастир» (*The Monastery, 1820*), «Абат» (*The Abbot, 1820*), «Води св. Ролана» (*St. Ronan's Well, 1823*), «Антиквар» (*The Antiquary, 1816*) тощо).

Друга основна група романів Скотта присвячена минулому Англії і континентальних країн, переважно середнім вікам і XVI ст. («Айвенго» (*Ivanhoe*, 1819), «Квентін Дорвард» (*Quentin Durward*, 1823), «Кенілворт» (*Kenilworth*, 1821), «Ганна Геєрштейнська» (*Anne of Geierstein*, 1829) тощо). Саме тут Скотт особливо розгортає своє виняткове чуття минулих епох, що змусило відомого літературознавця Огюста Террі назвати його «найвидатнішим майстром історичної дивінації усіх часів».

Вальтер Скотт писав не тільки поеми і романи, його літературна спадщина включає також п'єси та інші твори, такі як:

«Життєписи романістів» (*Lives of the Novelists*) (1821-1824)

«Смерть лорда Байрона» (*The Death of Lord Byron*) (1824)

«Життя Наполеона Бонапарта» (*The Life of N. Buonaparte*) (1827)

«Дідусеві розповіді» (*Tales of a Grandfather*) (1829-1830)

«Історія Шотландії» (*The History of Scotland*) (1829-1830)

«Облога Мальти» (*The Siege of Malta*) (1832)

У центрі творів Скотта лежать події, які пов'язані зі значними соціально-історичними конфліктами. Найбільш вдалим серед них є «Пуритани» і «Роб Рой».

Якщо узагальнити події романів Скотта, то ми побачимо особливий, своєрідний світ подій і почуттів, гігантську панораму життя Англії, Шотландії та Франції, протягом декількох століть, з кінця XI до початку XIX століття. При оцінці Скотта треба пам'ятати, що його романи взагалі передували роботам багатьох істориків його часу.

Понад 25 романів, не рахуючи дрібних повістей і оповідань були написані протягом 17 років, – продуктивність, можлива лише завдяки «імпровізаторському» методу, характерному для творчості письменника.

У кращих романах Скотта частково відображені дійсні долі широких народних мас в епоху буржуазних революцій і промислового перевороту. Цей зв'язок з життям народу зумовив новаторство Скотта як художника. Першим з англійських романістів він підійшов до розуміння і зображення народних рухів як найважливішого чинника історичного розвитку і сміливо ввів у число дійових осіб роману трудящі маси з їх життєвим досвідом і віковою мудрістю, з їхньою поезією, гумором і живою мовою. В цьому була основа його літературних перемог, що розчищали дорогу реалістичного зображення життя суспільства.

Кохання

Перше кохання – **Джессі**, дочка крамаря. Він зустрів її у віці 17-18 років. Присвячував їй вірші, збереглися його листи до неї. Її листи він спалив. Але нічого не склалося і згодом вони розійшлися.

У 1791 році Скотт познайомився з **Вільяміною Белшес** – дочкою єдинбурзького адвоката, проте дівчина вийшла заміж за сина заможного банкіра. Нерозділене кохання стало для юнака сильним ударом: образ Вільяміни письменник неодноразово втілював у героїнях своїх романів. Пам'ять про Вільяміну переслідувала його все життя. Її риси дослідники знаходять в образі Зеленої мантильї з роману «Редгонтлет», їй також присвячено багато рядків в «Щоденнику» письменника, який він почав вести в останні роки життя.

Дружиною Вальтера Скотта в 1797 році стала французенка **Шарлотта Шарпантьє** (1770 – 1826), дочка шталмейстера Ліонській військової академії. В Лондон її і брата в 1784 р. привезла мати, а через пару років, залишивши дітей під опікою лорда Дауншіра, повернулася до Франції, де і померла. Шарлотта виросла в сім'ї лорда. Вона хоч і не була красунею, проте мала легкий, життєрадісний настрій і гаряче підтримувала всі літературні починання свого чоловіка. У них було п'ятеро дітей, четверо з яких вижили.

Скотт був зразковим сім'янином, людиною доброю, чутливою, тактовною; дуже любив дерева, свійських тварин, хороше застілля в сімейному колі.

У 1812 році письменник придбав невелику фермерську садибу і на цьому місці звів величний замок-фортецю, який назвав Абботсфорд.

Родовий маєток сера Вальтера Скотта розташований на річці Твід недалеко від містечка Мелроуз.

Замок відображає всі мрії письменника, який переніс фантастичний замок зі сторінок своїх романів в реальний світ.

Ш. Шарпантьє

Абботсфорд

Останні роки

Слава принесла йому колосальні доходи. Але в характері Скотта щедрість, довірливість, непрактичність і недалекоглядність займали рівне місце; разом узяті, вони і привели його до катастрофи.

Бажаючи зміцнити майбутнє своїх дітей, він зважився стати компаньйоном видавничої фірми, що друкувала його книги. У 1826 році фірма збанкрутувала, і на письменника був списаний борг в 117 тисяч фунтів. Королівський банк запропонував йому допомогу, але Вальтер Скотт відмовився. «Ніхто не повинен втратити жодного пені з моєї вини!». «Мені допоможе моя права рука!». І з цього часу він працював до безпам'ятства, випускаючи роман за романом.

1826 рік взагалі виявився для письменника дуже важким. Крім матеріальних проблем він приніс ще одну, більш страшну. З гіркотою спостерігав він за погіршенням здоров'я дружини, чому, мабуть, чимало сприяло погіршення сімейного добробуту. Його турбувало, що вона не докладала до одужання абсолютно ніяких зусиль. 15 травня її не стало.

Відтепер і до кінця днів подругою життя Скотта стала робота, незважаючи на те, що знайомі неодноразово намагалися одружити його, і регулярно підшукували «наречених», в числі яких опинилася навіть якась дуже багата вдова-герцогиня. У квітні 1831 року у Вальтер Скотта трапився третій апоплексичний удар. Але могутня життєва сила дозволяє письменникові не тільки оговтатися від нього, але навіть продовжити свої подорожі: через три місяці після удару він разом з дочкою Анною і незмінним другом Локхартом виїжджає в містечко Дугласдейл, щоб оглянути місце дії свого нового роману! Лікарі рекомендують йому провести зиму за межами Англії, і письменник разом з дітьми подорожує світом. Не зраджуючи собі, дорогою він збирає сицилійські і неаполітанські балади. У нього були великі творчі плани.

Проте доля мінлива, і **21 вересня 1832 р.** Вальтер Скотт пішов з життя. У цей день всі шотландські та частина англійських газет вийшли з жалобними знаками, як при оголошенні про смерть коронованих осіб. Поховали Вальтера Скотта в напівзруйнованому Драйбурзькому абатстві, в гаю на березі Твіда, в одній могилі з його дорогою Шарлоттою.

Читаючи спогади про нього, можна помітити, що ним захоплювалися не тільки як письменником, його щиро любили як людину.

Цікаві факти

- Більшу частину знань Вальтер Скотт отримав не в школі та університеті, а за допомогою самоосвіти. Все, що його цікавило, назавжди відображалось у його феноменальній пам'яті. Йому не треба було вивчати спеціальну літературу перед тим, як скласти роман або поему. Колосальний обсяг знань дозволяв йому писати на будь-яку обрану тему.
- Романи Скотта спочатку виходили без імені автора. Інкогніто було розкрито тільки у 1827 році.
- Місця, замки які описував у своїх романах письменник, часто ставали місцем паломництва туристів.
- Вальтер Скотт не тільки створив новий тип розповіді, заснований на реалістичному зображенні сільського життя, відтворенням місцевого колориту і особливостей мови жителів різних куточків Великобританії. Він підкреслює національність героїв, характеризує їх спосіб життя, думок, їх звичаї і традиції.
- У 1971 році до 200-річчя від дня народження В. Скотта королівська пошта Великобританії випустила поштову марку номіналом в 7,5 пенса.
- Шотландія неодноразово друкувала гроші з портретом свого улюбленого письменника.

Афоризми письменника

- ❖ Більше душ вбито срібною монетою, ніж тіл мечем.
- ❖ Довгі язика ... сіють ворожнечу між сусідами і між народами.
- ❖ Коли на багатому килимі з'являється брудна пляма, дурень вказує на неї пальцем, а розумний прикриває плащем.
- ❖ Люди нерідко звалюють на долю те, що є прямим наслідком їх власних буйних пристрастей.
- ❖ Менше скажеш слів, швидше зробиш справу.
- ❖ Навіть найбільші вчені не завжди наймудріші люди на світі!
- ❖ Найтихіші води - вони ж і найглибші; і найнебезпечніший ворог - це той, хто ніколи не погрожує, поки не завдасть удару.
- ❖ Немає на світі небезпечнішого ворога, ніж ображений друг і повірений.
- ❖ Нерозумно озиратися назад, коли потрібно їхати вперед.
- ❖ Ніколи не будь таким дурнем, щоб вважати себе розумнішими за інших
- ❖ Нічого хвалитися своєю перевагою, поки вона не підтверджена справою.
- ❖ Нужда навчить всьому, мій друже. Нужда - матір сміливості.
- ❖ Після друга важливіший за всіх для тебе твій ворог, а всі інші люди занадто байдужі, щоб про них думати.
- ❖ Проступок, хоч і може викликати тимчасове благополуччя, ніколи не приносить справжнього щастя.
- ❖ Ті, кому не страшна смерть, здатні на все.
- ❖ Тільки злі люди зла бояться.
- ❖ Туман ховає прірву від тих, кому судилося в неї впасти.
- ❖ Хто творить добро, маючи необмежену можливість робити зло, той гідний похвали не тільки за скоєне добро, а й за все те зло, якого він не робить.

Пам'ятники

Архітектурний монумент на честь В. Скотта, Единбург

Архітектурний монумент в Глазго

Статуя В. Скотту в Единбурзі

Дім письменника у Единбурзі

Дім-музей Абботсфорд

ПРОЩАНИЕ

Я СЛЫШУ ШУМ МОИХ ЛЕСОВ,
ИМ ВТОРИТ ПЕСНЬ ПОЛЕЙ.
НО МНЕ НЕДОЛГО СЛУШАТЬ ЗОВ
РОДНОЙ СТРАНЫ МОЕЙ:

УЕДУ Я НОЧНОЙ ПОРОЙ
В ДАЛЕКИЕ КРАЯ;
КАК ПРИЗРАК, ТАЮЩИЙ С ЗАРЕЙ,
К УТРУ ИСЧЕЗНУ Я.

УГАСНЕТ МОЙ ВЫСОКИЙ РОД
НАВЕК ВО ТЬМЕ МОГИЛ;
ДРУЗЬЯ В НЕМ ВИДЕЛИ ОПЛОТ,
ВРАГАМ ОН СТРАШЕН БЫЛ.

НЕ БУДЕТ НАД СТЕНОЙ ПАРИТЬ
НАШ ГОРДЫЙ СТЯГ С ГЕРБОМ;
НО НАШЕ ДЕЛО БУДЕТ ЖИТЬ,
И МЫ НЕ ЗРЯ УМРЕМ.

ПУСКАЙ НАМ БОЛЬШЕ НЕ ДАНО
ОДЕРЖИВАТЬ ПОБЕД,
С МОНАРХОМ НАШИМ ВСЕ РАВНО
МЫ БУДЕМ В ГОДЫ БЕД;

ПУСКАЙ ПОТОМКИ ЗНАТЬ О НАС
НЕ БУДУТ НИЧЕГО,
МЫ НИ В БОЮ, НИ В СМЕРТНЫЙ ЧАС
НЕ ПРЕДАДИМ ЕГО.

ВСЕГДА КОРОНЕ ВЕРЕН БЫЛ
НАШ БЛАГОРОДНЫЙ РОД,
И ОН В НАГРАДУ ПОЛУЧИЛ
БОГАТСТВО, ВЛАСТЬ, ПОЧЕТ.

БОГАТСТВО, СЛАВА, БЛЕСК ВЕНЦА -
ВСЕ МИНЕТ, СЛОВНО СОН.
И ТОЛЬКО ВЕРНОСТЬ - ДАР ТВОРЦА -
БЕССМЕРТНА, КАК И ОН.

Література

История английской литературы Т. 2 /Под ред. И. И. Анисимова.- Москва: Изд-во академии наук СССР, 1953 .- 392 с.

История зарубежной литературы XIX века : учебник для филолог. специальностей вузов / В. Н. Богословский, А. С. Дмитриев, Н. А. Соловьева и др.; под ред. Н. А. Соловьевой. – Москва: Высшая школа, 1991. – 637 с.

История зарубежной литературы XIX века: учеб. пособие по спец. № 2101 «Рус. язык и литература»/Под ред. Я. Н. Засурского, С. В. Тураева. – Москва: Просвещение, 1982. – 320 с.

Вальтер Скотт [Электронный ресурс] //Википедия: свободная энциклопедия – Электрон. данные .- Режим доступа:
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B5%D1%80_%D0%A1%D0%BA%D0%BE%D1%82%D1%82 .- Заглавие с титул. экрана

Скотт, Вальтер [Электронный ресурс] //Википедия: свободная энциклопедия – Электрон. данные .- Режим доступа:
<https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BA%D0%BE%D1%82%D1%82,%D0%92%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B5%D1%80> .- Заглавие с титул. экрана

Презентация по литературе на тему "Вальтер Скотт. Фото и факты" – Электрон. данные .- Режим доступа:
<http://videouroki.net/filecom.php?fileid=98682366> .- Заглавие с титул. экрана

Замки Шотландии: Абботсфорд и Глэмис – Электрон. данные .- Режим доступа: <http://vseprootpusk.ru/zamkishotlandii> .- Заглавие с титул. экрана

Сайт Стихи.ру, Вальтер Скотт. Штрихи биографии – Электрон. данные .- Режим доступа: <https://www.stihi.ru/2013/10/22/2727> .- Заглавие с титул. Экрана

Walter Scott [Electronic resource] // Wikipedia: the free encyclopedia – Электрон. данные .- Режим доступа:
https://en.wikipedia.org/wiki/Walter_Scott.- Заглавие с титул. Экрана